

EXPLORATIONS: ISRAELI MUSIC TODAY, Jerusalem Symphony Orchestra, Gary Bertini conducting (Jerusalem Theatre, April 22). Menahem Tzur: Short Symphony; Jacob Gilboa: Seven Symphonic Ornaments on a Theme by Paul Ben-Haim (Piano: Allan Sternfeld); Mark Kopytman: "Sing, Memory" (vocalist: Gilah Bashari); Josef Tal: Dance of the Events."

FOR THE first time within memory, a concert of Israeli compositions especially written for the occasion. Not only that. The commissions included composers over 35, the customary age limit for participation in local and international competitions.

There was ample rehearsal time, and during the concert itself, conductor and orchestra gave serious attention to every detail, guaranteeing the best possible presentation. According to conductor Gary Bertini, the selection of the four works played did not represent any prejudice for or against any composer or trend. The composer chosen, in their non-conformity to any norm, are perhaps typical of Israeli society and of composers anywhere.

Menahem Tzur, born in Tel Aviv in 1942, divides his life between Israel and the U.S. In his work, he looks for matching tonal and a-tonal elements, and says he is influenced by Alban Berg, Jacob Gilboa, born in Czechoslovakia in 1920 has lived here since 1938. He started out composing in the "Mediterranean style," as preached at the time by Paul Ben-Haim. Like others, he was thrown off balance by the Stockhausen seminar in 1963, and since then, he has tried "to fuse the new techniques of the European avant garde with authentic Oriental

elements."

Mark Kopytman, born in Russia in 1929, came to Israel in 1972. He confesses to be fascinated by "the idea of several musical places," which intersect and then develop in parallel fashion — "suddenly appearing out of nowhere or disappearing." A sort of third dimension is thereby created, he says, whose focal point is the listener.

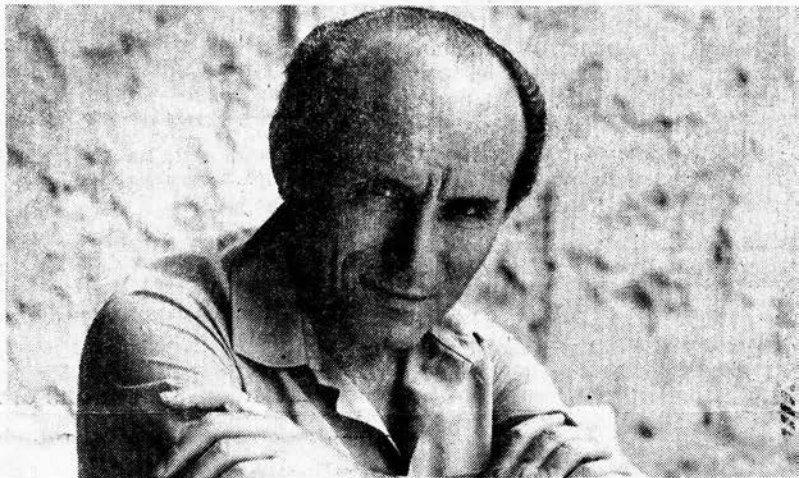
Josef Tal, born in Poznan in 1910 and living here since 1934 selected a few motives from his opera *Ashmedai* in an effort to unify and develop them in one work. "The piece portrays the biography of a musical idea and the listener accompanies this idea as it moves from event to event," says the composer.

PERHAPS THE most encouraging fact about this concert was the audience response — a surprisingly large number of people came and provided prolonged applause for every composer and his work. The conductor asked each of the composers to come to microphone and speak about his place in the Israeli music scene. Their comments varied and at times could be faulted for being unclear, long-winded or self-important. The same, unfortunately could be said of the musical offerings.

Despite the differing personalities and intentions of the four, all the music somehow sounded too intentionally complex, "contemporary" at all costs. The works were joyless and pretentious, marked by too much flight into the percussion section, where five to seven musi-

Contemporary at all costs

MUSIC REVIEWS

Gary Bertini

cians were kept constantly busy.

If one feels that music must be complex to suit the times, then one must also have inspiration and the courage to say what one feels, and not produce merely what is expected of a contemporary composer, Israeli or otherwise.

This remarkable occasion thus left this reviewer with the impression that nothing really has

changed, and that had Gary Bertini chosen four other Israelis to compose pieces for him, things would not have been much different.

YOHANAN BOEHM

ארבעה דיוקנים של מוסיקה

ישראלית

נוסיקה מאת נתן מישורי

"מוסיקה ישראלית היום" עם הזמרת סימפוניית ירושלים וגארי ברתני (בתיארונו ירושלים).

ארבעת הדיוקנים השונים של ה"יצירות, שייצגו בקונצרט, תצפיות" את, המוסיקה הישראלית היום, הם רק ארבעה מהרבה. אף מספר כפול אין בו כדי ליצג במלאות את דורות המלחינים שמעל גיל 40 שהוצגו כאן, וודאי שלא את בני ה-30 וה-20, שנעדרו. אין על כן להסיק על סמך קונצרט מסקנות כלליות, אלא רק מסקנות הנוגעות ליצירות ש"בוצעו.

כמוכן, אין הדבר גורע מהשיבות האירוע, זה זמן רב שתזמורת ישראלית לא קיבלה על עצמה מבצע כזה, שתחילתו בהזמנת ארבע יצירות סימפוניות, המשטו בכתיבתן, וסיומו בביצועים שעוררו כבוד ליצירות ולמבצעים. תזמורת סימפוניית ירושלים, מנהלה ומנצחה גארי ברתני, הפסנתרן אלן שטרנפילד

וזמרת העם גילה באשארני ראויים ללא ספק לכל השבחים.

הקונצרט נפתח ב"סימפוניית קצרה" מאת מנחם צור (נולד 1942), הצעיר שבחבורה. היצירה מרשימה ברצינותה. ניכרים בה ידע ויכולת לבחור חומר מוסיקאלי רווי מתח, ולפתחו בהיגיון תוך ניצול יעיל ומעניין של האמצעים התזמורתיים. עם זאת, נותרתי עם הרגשה אולי מוטעית, שביצירה זו החשיב הי"מלחין יותר על המידה את הוכחת שליטתו המקצועית בעיצוב החומר, והצלחתו בכך פגמה במידת-מה ב"חיוניות הראשונה של הדף הי"יצירה. דומה שקביעת האירועים הי"מוסיקאליים בדרך שתכיע את הי"מתח שבין חומר טונאלי לאוטנאי"לי, שתיצור גשורים ותביא לפרוקן נעשתה לעיקר, ואילו המסר האנו"שיררונני נעשה במידת-מה למשני. התרשמות זו עשויה להשתנות ב"שמיעה השניה, שהיצירה ראויה גם ראה לה.

גארי ברתני

המאבק המוסיקאלי העכשווי בין חומר טונאלי לאוטנאלי, שרבים עוסקים בפתורו, מקבל ביצירתו של יעקב גלבוץ (נולד בציכיה ב"1920, עלה ב"1938), "שבעה עיטורים" סימפוניים לנושא מאת פאול בן

היים", עם פסנתר סולו, פנים שור"נות מאלה שאצל מנחם צור. שעה שאצל צור מקרין המאבק מתח דר"מאטי ויכוזי, שמקורותיו הם במסור"רת ניגודיות הנושאים שבסונטה הי

מי הצבע, הכלי והטמפר, גם טו"נאליות ואיטונאליות נתפשים כאן כצבעים מקוטבים. מכאן מתקבל הדימוי ששבעת, "העיטורים" הנפ"רדים — נושא ושלושה זוגות ני"גודיים של, "פסטורלה" איטית ו"טוקטה" מהירה — הם מעין תע"רכה של ציורי צליל. התערוכה, שבה לכל קטע אופי קצת שונה, משיגה את אחדותה לא בתוצאה מ"התפתחות דרמאטית. החומר שנל"קה מן הנושא מתפור על פני כל הקטעים. מן החומר שבנושא נפ"תחים במעין זווית שני קווים הי"מאחדים את שלוש הפסטורלות מ"כאן ואת שלוש הטוקטות מכאן. היפתחות קווים אלה ובעיקר גוני הסגנון הניאו-אימפרסיוניסטי, בעל הקרבה המודעת והמודגשת לסגנונו"הים-תיכוני של בן-חיים, שהשנה ימלאו לו 85 ואשר לו מוקדשת הי"יצירה, הם המקנים ליצירה את אחדותה.

קלאסית ובניגודיות של שתי הדרכי הארגון של גוביה הצליל (טונאליות ואיטונאליות), נמצאים המתח וההרפיה ביצירת גלבוץ בעיקר בתהו"ר

אך גם ביצירה ערבה לאונו ו"אסתטית זו, חשתי בקיום בעיה לא לגמרי שונה מזו שביצירה הקודמת. פיזור החומר, הפרגמנטציה, שהם מסממניה הבולטים של המוסיקה בתיזמנו מאו סטראווינסקי, כרוך כיום בסכנה של קוצר נשימה, של העדר הקווים הארוכים שאיפ"יינו את המוסיקה היותר ישנה. כ"יום, כך נדמה לי, הזורת האונו ותובעת מהדש את הנשימה הי"ארוכה יותר. גלבוץ פתר בעיה זו במידה ניכרת אך לא מלאה כ"סו"קטות" וביהוד בוו המסיימת.

"קול הזכרונות" של מארק קופי"טמן" (נולד בברית"מ ב"1929, עלה ב"1972), שבו כלול שירו של שלום

שבו, "מי נשקני", בנעימה מקורית בזמרתה רבת היופי של גילה בא"שארני, היא ערגת הכלל המתבטאת בקולו של היחיד. זו ערגתו הנפלאה של המשורר שבוי, שניתן לפרשה כפשוטה, כשיר אהבה, אך גם כ"ערגתה של תרבות למקור הי"ה, לאמונה, להתחברות הגוף עם, "ה"גשמה היתרה". אך, "קול הזכרונות", וזה הפלא, נשמע גם כערגה אמי"תית של מלחין ישראלי בן זמננו אל מקורותיו הלאומיים. בלהט של חלוק, שכבר אינו אופייני לזמננו, נגע קופיטמן בשיר העתיק ובומר המקורי המתלווים אליו, ונפתח לו מעין מוסיקאלי ורגשי הנובע כמ"עט מאליו. הצורה, הזרימה, ההת"פתחות, ואפילו הסגנון החדש, נוב"עים כאילו במישרין מן "שיר הי"זמר ומעצבים לו מסגרת צורנית מקורית וכובשת לב. "קול הזכרור"נות" היא מסוג היצירות שניתן לו"מר עליהן שנכתבו בהשראה.

"מתול המאורעות" של יוסף טל (נולד בפוזנאן ב"1910, עלה ב"1934) ה"בוחר שבין ארבעת המלחינים, הי"תה בסופה של תכנית ישראלית מרשימה זו כלשון מאזניים. אין בה הנטיה הרומנטית שביצירות קי"פיטמן ואף לא מן ההזיה הניאו"אימפרסיוניסטית של גלבוץ. טל גם אינו זקוק לעיון נוסף בבעיית הי"טונאליות והאיטונאליות, שכן אלה המוד מווגים ביצירתו. עמדה של קירוב וריחוק מצייגת את יצירתו ומקנה לה מצד אחד עצמה ומתח וזרם ומצד שני את חדות ההגדרה הצלילית. היה זה סיום חזק ל"קונצרט מגוון והשוב של מוסיקה ישראלית. שיש להרבות בשכמותו.

ספק שנגרז

אנוש בקונצרט

מאת נתן מישורי

תזמורת סימפונית ירושלים על כמת היכל התרבות בתל-אביב. היום שבו החליטה הפילהרמונית לארח את תזמורת סימפונית ירושלים ומנצחה גארי ברתיני במסגרת סדרות המנויים שלה, ראוי שייזכר לטוב. ביום זה תמה העוינות שבין שתיים מן התזמורות הגדולות של ישראל ונפתח פתח להתפתחויות חדשות, לשיתוף פעולה ולהשפעות הדדיות. אם נותרו עד להערב ספקות כלשהם בדבר חשיבות הופעתה של תזמורת סימפונית ירושלים בישראל היכל התרבות, בדבר יכולתה לספק את המאזינים, הרי שהקונצרט הנוכחי בטלן כליל.

מאליו ברור שלכל תזמורת אי-כוחה שלה ואופיה שלה. כצפוי, מתברר שהכמות והאיכות של צליל הפילהרמונית גדולים מאלה של תזמורת הירושלמית. אולם תזמורת סימפונית ירושלים גלתה בנגינתה איכויות חשובות ביותר, הראויות לתשומת ליבם של הפילהרמונית והמאזינים. זו תזמורת מאוחדת ומגובשת ביותר. זרועותיה וריאותיה נעות ונושמות בקצב אחד. יש לה מרכז עצבים, גארי ברתיני, שנימי הדקים מגיעים לכל אבריה. יש לה מות חושב ולב רגיש, גארי ברתיני, המשליטים מחשבה אחת ורגש אחד בגוף כולו. התוצאה היא, על כן, ביצועים מהוקצעים ביותר, מגובשים להפליא, עתירי גונים ודינמיקה, במסגרת מצומצמת יותר מזו של הפילהרמונית, מאוזנים ושקופים כפי שרק אפשר לקוות מתזמורת.

ביצוע שתי היצירות הסימפוניות החשובות: "מחול האירועים" של יוסף טל (ראה "הארץ" 9.5) והסימפוניה החמישית של צ'ייקובסקי, הוכיחו את הדברים האמורים מעל לכל ספק. באלה בלטו גם תווי אופי נוספים — רצינות הגישה והמחוייבות הטבעית ליצירה הישראלית ופרשנות מקורית ומרשימה לייצירה שדומה היה שאין מה לחדש בה.

בקונצרט זה היה גם העונג הגדול להאזין לקולה הנדיר ופרשנותה הנוגעת ללב של זמרת המצו-סופראן קריסטה לודוויג ב, "שירי מות ילדים" של מאהלר. אך החשיבות העיקרית נותרת בהוכחה שתזמורת סימפונית ירושלים היא גוף מוסיקלי שישראל יכולה להתגאות בקיומו, במתן ובייחודו.

מוסיקה

ירושלים: מתווה למוסיקה הישראלית

א. אורה ביונישמיט

אם נעשתה בקונה זו בירושלים, מחוזה
ראויה לשבח למוסיקה הישראלית ילי-
מהבירה - ז"ל היא נעשתה ולא ספק
במאמצים "תצפיות".

ארבעת מלחינים בני דורות שונים ו-
רקע שונה זכו שיצירותיהם, אשר תוברו
ב-1981, יבוצעו במסירות ובאחדה ביד
תזמורת סימפונית ירושלים בניצוחו של
גארי ברתנינג.

מנחם צור (1942) - סימפוניה קצי-
רה, יעקב גלבוץ (1920) - שבעה עיי-
טורים סימפוניים על נושא מאת פאול
בוי-חיים, מרס קופיטמן (1929) - קול
הזכרונות, יוסף סל (1910) - מחר
הבאור (מתוך "אשמדאי").

מתוך שית-מלחינים קצר שנערך באר-
לם וכמוכן מתוך המוסיקה עצמה עולת
שארבעת המלחינים נמצאים חיפוש מת-
מיד אחר מה שחם מכנים "פתרון ל-
בעיית שמטרידות אותנו". הכוונה כמוכן
למיקומו האישי של כל מלחין מבחינת
מגוון הכתיבה המוסיקלית, כרוך יס-תסג-
נות הייחודיים שלו.

מנחם צור מחפש במודע יריד לשלב
בין המוסיקה הסונאלית והאיטונאלית.
יעקב גלבוץ מחפש את אותו הדבר, אך
מסתמך במונחים של מתח לעומת תרי-
פיות.

מרס קופיטמן מסביר את התפתחות
הסגנונית החיזה (סונאליות), אנטייתית
(איטונאליות) וסינתזה שהיא המצב הי-
עכשווי בתוך הסינתזה הזו משתלבים
יסודות ישראלים, מזרחיים עממיים -
אולם כדלק מעולם היצירה ולעיתים ב-
אופי בלתי מודע.

יוסף סל, ה"מחר" שבמלחינים מאחל
שבמאמצים "תצפיות" שיתקיים בראשית
שנת 2000 נמשך ונחזק ב"היפסודיה
החד" הוא גם מתריס כנגד "שפת האלי-
מות" שבו, באינרית כזו לא יכולה לצמוח
יצירה אמנותית "רשתי".

מאתור העצירה ששמעתי קיים משקע
אינטלקטואלי ותרבותי אשר בא לידי
ביטוי בבשרו תלחנת בתומור מעניין
ובשפע של רעיונות צורניים.

מעניין במיוחד לעקוב אחר "תאקלי-
מותו" של מרס קופיטמן (שעלה מברית-
המיעצות) בתוככי מקורות עממיים הימ-
ניים השילוב של שירת זמרת תימנית
ביצירתו או "פזילה" לעבר אלבן ברג
ואף שנגרן ביצירה של מנחם צור, יליד
הארץ, אני מושפע מברג במודע, וזא
אומר).

מעניין גם לציין שבארבע היצירות
ששמענו נגעו המלחינים (ביונת ?) מי-
שמוע באימגסים אליאטוריים, ומלבד
שתי גקישות מרסקים על המנענעים של
הסגנון (ביצירתו של גלבוץ) לא היו
שימשים בלתי קונבנציונליים של הסקת
צלילים.

אין ספק המוסיקה אשר שמענו בקונ-
צרט, גיפה ליצירות אחרות שבוצעו ב-
מש"ה גינה מספקת תשובה חד-משמעית
לשאלה "האם יש מוסיקה ישראלית ?"
החשובה חיובית. גם רמתה טובה הן
מבחינת המסר והן מבחינת אמצעי הי-
ביטוי.